

Az előzetes terepbejárás őskori (rézkori, kelta?) település, római kori villára (?) utaló épülettörmelék, kerámia, késő középkori nyomokat talált a Perint-patak jobb partjától a Sas-Nádas-tóig lejtő területen az út kijelölt nyomvonalában, 300 m hosszan.

Az általunk kutatott területen a felszíni leletanyagot adó bolygatott humuszréteg eltávolítása után őskori gödrök (1-4. objektum) rajzolódtak ki, betöltésükből kevés réz-, bronzkori kerámia került elő. Az 5. objektum, (kő-, téglatörmelékes betöltésű gödör, késő római kerámia és 4. századi pénzek datálják) lehetett a felszínen szétszórtan talált római építőanyag forrása. Más római kori építményt nem találtunk. A gödör egy korábbi, leletanyag híján nem datálható négyszögletes, fabélésű kútba vágott. A 6. objektum négyszögletes, lekerekített sarkú korai kelta ház alja, szép kerámialeletekkel.

Az ásatáson részt vett Molnár Attila régészhallgató.

MEDGYES MAGDOLNA

351. Szombathely, Olad, Aranyvízi-dűlő

(Vas megye) B, A, Ró

A leletmentés a 8721. számú Szombathely-Lukácsháza összekötő út nyomvonalán történt, 2000. április 1. és május 10. között. A 8721/3. számmal regisztrált lelőhely a lakótelep felé induló bekötőút csatlakozásától Ny felé kb. 150-170 m hosszú.

A lelőhely egy egykori patakmeder vagy hosszúkásító, mocsár Ny-i partján, egy magasparton terült el. A kutatást egészen a meder szélénél kezdtük. Ezen a részen egy avar kori objektum került elő. A megnyitott felületen keresztben, nagyjából É-D-i irányban feltehetőleg egy római kori út nyomait találtuk meg, bronzpénzzel és vasfibulával keltezhető. Az úttól kb. 40-50 m-re a terület Ny-i részében római leletanyag került elő, Pó-vidéki terra sigillata, bronzpénzek, bronz- és vasfibulák. Egy kiszedett épületalapozás, gödrök, egyéb objektumok (44 db) jelezték a római kori megtelepülést. Valószínűleg egy kisebb villa, vagy falu, még a római korban elpusztult nyomát találtuk meg. A metszeten végig lehetett követni a mai bolygatott humusz alatt e római kori réteget, amelynek felső részét elszántották, illetve lekopott, a patakmeder felé pedig elkeskenyedik, egyre vékonyabb lesz. Valószínűleg a római kori telep tovább folytatódik Ny-ÉNy felé.

A terület középső D-i felében több őskori, bronzkori gödör került elő. Feltehetően egy kisebb kora bronzkori telep É-i végét találtuk meg (8 objektum).

A lelőhelyet több földút is vágja és erőteljes mezőgazdasági művelést is végeznek rajta. A lelőhely a tervezett összekötő úttól É-ra is folytatódik. Feltárássra került az út 226, 259, 255, 248 pontjai közé eső terület. 170 m hosszan, átlag 15 m szélességben kutattuk a területet. A megkutatott terület 2200 m², az objektumok száma 82 volt. A tengerszint feletti magasságukat, az egykori vasúti töltésen levő háromszögelési pont ma-

gassága adta 217,10 Btszf. A leletek a szombathelyi Savaria Múzeumba kerültek. Költségek kb. 6 M forint.

FARKAS CSILLA

352. Szombathely, Olad, Nagyfa (Alsó mező)

(Vas megye) B

A leletmentés a 8721. számú Szombathely-Lukácsháza összekötő út nyomvonalán történt, 2000. május 9. és 19. között. A 8721/4. számmal regisztrált lelőhely az út Ny-i végénél, annak 0 pontjától kb. 400-450 m-re kezdődik. Egy viszonylag magasabb platón, vagy parton helyezkedik el, de a pontos földrajzi viszonyok megfigyelése nem lehetséges, mert a területen kiskertek találhatóak.

Kb. 1700 m²-t kutattunk meg, az objektumok száma 40 darab, ebből 21 tartozik a halomsíros kultúra népének telepéhez, s a többi bizonytalan objektum. A telep nagyságát a kiskertek miatt nem lehetett pontosan megállapítani, az út nyomvonalába egy kb. 60-65 m hosszú teleprészlet esik, néhány gödör, oszlophely, és egy feltételezett épület nyomát találtuk meg. Közepesen sok kerámia, néhány orsógomb, őrlőkő és egy bronztű került elő.

Költségek kb. 2 M forint.

FARKAS CSILLA

353. Szögliget, Hosszú-tető, Julcsa-barlang

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) Ó, B, Ú

Szenthe István geológus, barlangkutató 2000. februárjában tájékoztatta a Magyar Nemzeti Múzeum munkatársát, Holl Balázst, hogy Szögliget határában, a Hosszú-tető nevű hegy déli oldalán nyíló kis barlangban régészeti leleteket talált. Felfedezéséről értesítette a Herman Ottó Múzeumot is.

A már régóta nyilvántartott, ám névtelen barlangot a bejelentő Julcsa-barlang néven kívánja bevezetni a szakirodalomba.

Február 17-18-án Szenthe István és Holl Balázs felmérték a barlang környékét, előterét és a belső tereket. Február 22-én Rezi Kató Gábor, Holl Balázs, Szenthe István és Dobosi Viola helyszíni szemléjükön a következő eredményre jutottak:

- Szenthe István átadta azokat a tárgyakat, amelyeket a barlangvizsgálat és spirálfúrós mintavétele során talált: késő bronzkori arany karikát, serpentinvésőt, őskori cserépdarabokat.

Az Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóságának barlangokért felelős munkatársaival (Rózsa Sándor, Guber Péter) a helyszínre mentünk.

- A barlang meredek sziklafallal övezett udvarán fémkereső műszerrel egy újkori kocsi tartozékait, lószerszám-részleteket találtunk.

- A barlang szűk folyosóján és belső termében ugyancsak fémkereső műszerrel további két késő bronzkori aranytárgyat (karika és spirálisan összetekert hu-

zal) találtunk, valamint az állatjáratokkal kissé megbolygatott felszíni rétegből további őskori cserepeket emeltünk ki.

– A helyszíni szemle után az ANP igazgatóságán jelentettük eredményeinket, ahol minden jelenlévő egyetértett abban, hogy a barlang további sorsa közös felelőssége a természetvédelemnek (Aggteleki Nemzeti Park, Világörökség) és a régészetnek (Kulturális Örökség Igazgatósága, Magyar Nemzeti Múzeum).

REZI KATÓ GÁBOR – HOLL BALÁZS – T. DOBOSI VIOLA

354. Szuhogy határa

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) Kö?

A 2000. október 24. és december 31. között végzett terepbejárásunk során az alábbi lelőhelyeket regisztráltuk.

Szuhogy községtől keletre, a Szuhogyi-völgybe csatlakozó Kis-völgy torkolatában, a domboldalon, szántott területen, jó észlelés mellett, némi érces anyagot(?) és nagy mennyiségű vassalakot gyűjtöttünk.

Kovács-kút: Szuhogytól nyugatra, a patakra néző déli domboldalon jó észlelés mellett a boronált területen érces anyagot(?), nagy mennyiségű késő középkori kovács(?)salakot és nagyon kevés középkori kerámiát találtunk.

CZAJLIK ZOLTÁN

355. Tamási, Alsócsereén-gát

(Tolna megye) Kk

Az elpusztult középkori Henye falu plébániatemplomát kutattuk. A 6×8 m belméretű, a feltárt ÉNy-i sarkán támpillérrel ellátott gótikus hajóhoz egyaránt 4,3 m hosszú és széles, enyhén trapéz alakú, négy sarkán támpillérekkel megerősített szentély csatlakozott. Az alapozást habarcsba dobált – részben római – építőanyagból készítették, felmenő fal nem került elő. A gótikus szentélyen belül román kori, félköríves szentélyzáródás alapozását tártuk fel, a szentély É-i oldalához kapcsolódva pedig 2×2 m belméretű sekrestye maradványát. A három kibontott sírból melléklet nem került elő.

Az ásatáson részt vett hallgatók: Batizi Zoltán, Benda Judit, Földesi Szilvia, Rácz Miklós, Rácz Tibor (ELTE). Az ásatás munkatársa, a munkálatok tényleges vezetője K. Németh András.

ÓDOR JÁNOS GÁBOR

356. Tamási határa

(Tolna megye) I

A településen 1999. december 8-án végeztünk légi felderítést, 2000. március 8-án pedig terepbejárást.

A Fürged és Tamási közötti határárok a légi felvételen kettős sötét sávként látható. A felszínen az objektumot nem találtuk meg, a lejtős domboldalon a földművelés okozta erózió miatt feltöltődhetett, illetve a szélein volt földhányások lekophattak.

2000. június 22-én újabb légi felderítést végeztem a település fölött.

Szemcse, Kertészet (Tökös-tói-dűlő): A modern kori kertészetről készített felvételeken a római kori villa nyomai nem láthatók.

Vitéz-telek: Ismeretlen korú és eredetű foltokat, növényzet-elszíneződést figyeltem meg.

Zsigmond-tábla: Ismeretlen korú, telekhatárokként, dűlőrendszerként értelmezhető lineáris nyomokat fényképeztem.

BERTÓK GÁBOR

357. Tamási, Kecsege-pusztá, Köcsöge

(Tolna megye) Á, Kk

Kecsege-pusztától ÉK-re, a Fürged és Tamási között húzódó halastó-füzér K-i oldalán emelkedő dombok egyike – a terepbejárás megfigyelések szerint – erődített volt. A domb oldala a halastó felől meredek, a másik három oldalról pedig árok védte. A szántott, boronált, de esőt kapott dombon elég sűrűn fordultak elő a középkori (Árpád-kori és főleg késő középkori) cserepek. Több hamus folt is látszik. Leletek az árkon belül, és azon kívül is találhatóak. A domb D-i szélén téglá- és kőtörmelék figyelhető meg, közöttük kevés embercsont is előfordul.

A halastótól a dombra vezető dűlőúton az eső által kimosott, vagy gép által megsértett kemence nyomait vettem észre. A tapasztásból néhány késő középkori cserép került ki.

MIKLÓS ZSUZSA

358. Tác, Gorsium

(Fejér megye) Ró

A Gorsium központjában végzett 1996–1998. évi ásatások jelentős mértékben megváltoztatták az 1958 óta folyó kutatás során feltárt római település értelmezését. Az 1996-ban megtalált Augustus-templom alapján Alsó Pannónia provincia császárkultuszának központi szentkerülete kb. ötször akkora területen fekszik, mint azt a kutatás addig feltételezte. 1997-ben sikerült körülhatárolni a templom előtt fekvő központi teret – a szentkerület fórumát – és a provincia főoltárának a téren álló alapozását. A tér a felmérés alapján 90×45 m nagyságú (területén Pannónia másik nagy szentkerülete, a Carnuntum-pfaffenbergi teljes egészében elfér), a templomhoz a tér K-i oldalán lépcső vezet fel, É-i oldalát a két nymphaeummal és két lépcsővel áttört fal zárja le, ahol a már feltárt csarnokok és szentélyek láthatók. Az É-i oldalon a kerület 100 m széles, ugyanennyi a tértől Ny-ra fekvő részben feltárt oldal is. Feltételezhető, hogy a központi tértől D-re és K-re is hasonló kiterjedéssel lehet számolni.

Az új eredmények megváltoztathatják a Gorsiumról eddig kialakult véleményt: a szentkerület nem Gorsium városán belül egy nagyobb épületcsoportot jelent,